СОВЕТСКИ ЭКОНОМИКА ДЕГІАЯР

1964-ча ШЕРА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГІБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГАШ

СССР Министрий Совета чуйоагІа-ча Центральин статистически управдене кепа текхий 1964-ча шера СССР халкъа боахам дегІабара паччахьалкхен план хоачашъяра итогаш. Дідаохача 1964-ча шера — семилетка аххагІача дегІаяр — Советски Союза экономика дегІаяр халкъа материальни хьаа тоадлари хьалхоях, йоах ЦСУ хоама тІаьчух тайнара даннеша: общественни продукт (материальни производства дерригача доаклой продукт) 107 процент хилар Дідаохача шера, 1963-ча шераца нийсдина, кламан дохода производство — 107 процент совгІа, ерригача промышленностца продукции — 107,1 процент, юрта боахама продукции — 112, ерригача тайна транспорта грузооборот — 109, халкъа боахамера керттеф фондаш болх бе йолаяйлйтар — 106, рознични товарооборот — 105,3 процент, СССР охрахьара торговле оборот — 105,5 процент, халкъа боахамера болхлойн ГІулаккера нахи — 104, кхьаьгамера оварле: промышленносте — 104 процент, ГІиллон еча — 106, колхозашкен совхозашкен — 118, промышленносте продукции яккъарга Дідоаор доздалар 1,3 процент, халкъа боахаме хинна пайда — 112, белх беча пхьан сага доарХІам бен бахача нах-ьа реальни доходаш — 104 процент.

Производства юкъарча боарамен лухкарІйолча доарХІамегІарча изделеший шера план тІехкхочашъьий ерриг чулаьцча СССР-е, ерригача союзни республикашца, совнархозашца, Целинин (96 процент хоачашъьий план), Малхбузен - Казахстански (98 процент) Кьлйбаеда - кавказски — (99,4 процент) совнархозашкара Дійийккхача.

Дідаохача яьл шера, семилетка эаданел совгІа цу хана чухь арахеца езаш хиннечуг, 42 милиард гаргта сома маьхьа промышленни продукции арахийцай.

ЦСУ хоама тІа белгалдоаккхача тайнара Дідаохача шера ьккхай 459 миллиард киловатт-сахьат электроенергии, 224 миллион тонн мехкдаьхта даьккхад, газ — 110 миллиард кубически метр, кІор — 554 миллион тонн, 62,4 миллион тонн чон доаладаьд, болат — 85 миллион тонн, кийча прокат Діденнад—57,4 миллион тонн, болата турбаш — 1373 миллион метр, ваьшка руда даьккхад 146 миллион тонн, минеральни удобрени арахийцай — 25,6 миллион тонн, баьдоеІаш лорает йола химически средташ — 160 эзар тонн, синтетически кІуванни пластически массаш — 720 эзар тонн, химически волокно — 361 эзар тонн, серни кислота — 7647 эзар тонн, автомобилий покрышкаш — 24,4 миллион, турбинаш — 13,2 миллион киловатт, метала теда станокаш — 184 эзар, кузнечно-прессовни машинаш — 34,2 эзар, химически оборудованн — 342 миллион сома маьхьа.

Дідаохача шера арахийцад 1484 секци магистральни тепловозаш, 638 — магистральни тепловоз, автомобилаш—603 эзар, тракторашца— 329 эзар, юрта боахама машинашца— 1391 миллион сома маьхьа, атлат уйлу комбайнаш — 83,6 эзар, свекла чуйнераш — 18,3 эзар, сийлос чуйнераш — 47 эзар, экскаваторашца 20,2 эзар, 3 миллион тонн арахийцад кальцат, цемент — 64,9 миллион тонн, гуЛъе ашка бетон 50 миллион кубически метр, бомбе кІадан — 5 368 миллион квадратни метр, эиПаш — 471 миллион квадратни метр, лен — 544 миллион квадратни метр, дьреш — 827 миллион квадратни метр. Шьейни изделеш 9,2 миллиард сома маьхьа, тІоарска кота гІирс—474 миллион пар, сахьаташ—28,7 миллион, радиоприемникаш радиоаппараташ—4,8 миллион, телевизораш — 2,9 миллион, холодильникаш — 1134 эзар, баржкъш дутта машинаш — 2,9 миллион, мебель—1,7 миллиард сома маьхьа, дулх даьккхад 8,1 миллион тонн, калбасий изделеш—1,5 миллион тонн, чкъарийй а фордашкара продукташ а йьлай — 5.2 миллион тонн, хьайбай даьхта даьккхад дерригА а 952 эзар тонн, цІенча шурий продукташ шурийца дьрхІача (колхозашца бахача наха цІагІен йоахаран йоахаран) — 104 миллион тонн, консервашца 7,4 миллиард банка.

Производство дегІайоагІан кІезиг-дукха хоачаш ца еш йисай, йоах ЦСУ хоамца, турбинаш, машиностроеннен металлообработкаьнен йоа автоматически а аьлатоматически а эзнеш, хьлхат, гуЛъе аьпкабетон, ГІиллой кирпичкаш, холодильникаш арахецара йиш. Хоачашъьий дулх даккхара план.

Халкъа боахама тайп-тайнарча доаькъошца дьарХІа конструкци а йьй, кийчйьий кхо эзар совгІа дерлача образеьех йола лоарХІамегІара машиний, механизмаш, аппараташ, кхьйола оборудованн, хІьаьта 1200 гаргта тІаьхожамаш производственна автоматизаци яран йола тайп-тайнара приборашца. Цу ханна производственна ДІаньккхай 400 гаргта ІІаьрашца йола кьаеннача конструкцеш йола машинаш, оборудованеш, приборашца. 55 эзар единица совгІа оборудованена модернизаци яьй машинашца металлообработкеи ечА предприятешка.

Цхьаьна шера 4 миллион совгІа Дідаченнен 2 миллион 600 эзар совгІа халкъа боахама юкъейнъаьн я шера доарХІам бича 1 миллиарда 600 миллионнан сомал кІезиагІа боацаш пайда беш йоа изобретенеши рационализаторски предложеннеши. Ерригача промышленни продукцера ДІадоаор доХара чотах цхьан шера планал совгІа кходаьд 700 миллион совгІа сом.

Дідаохача шера лаьттанцара продукташ алсамдьйьлай юрта боахама къаьгамхома, йоах дІаХо ЦСУ хоама тІа. Цу ГІулдарха новкъостал хилар мехка дуХхарІйолча районашка хьалха Дідаохача массеэк шерачул дикагІа хиннача хаоттамах. Лаьттанцара валовой продукци йоаккхьаГа лаьхданнад. Кхоачашъьий ялат, свекла, коарталаш, боамби, кхьйола юрта боахама культуранн яхара планаш.

Къьаьстта хьалхарча ах шера а хулаш ДІадаохача шера хала ІІадЕьаш хилар хьайбай боахамашта 1963-ча шера доахан кІезиг дахкар. Из бахьан долаш кхоачан ца еш йисай дулх, шура, фуаш тха даккхара планаш.

Производство дегІаяр дувзаденна тоаденнад колхозийн совхозийн фермашкан балха тьхьоламан. 17 милиард сом хилар колхозийн аччан доходаш, 1963-ча шераца нийсдина 1,2 миллиард сом лаКх а еннай. Юрта боахама-шера ДІийнйай физически единицаш 222 эзар трактор е 15-ниша доарХІам бен 422 эзар, 80 эзар грузовой автомашина, 78 эзар ялат чуэца комбайн, 48 эзар силос чуэцан а кхийола а машинаш. Иштта ДІаеннай 22 миллион тонн минеральни удобренеш, 1963-ча шерачул 6 миллион тонн дуХхарІа.

Транспорта даьхье белгалдоаккх электровозашца тепловозашца лена машиннаьккий ДІоаХал ДІадаха шу чакдоаллам 71 эзар километр хилар, хІьаьта 1963-ча шераца нийсдина 13 процент бІаьх а беннаб.

Дідаохача шера халкъа боахама дерригача доаькъошка болх бе доладаьйтад керда производственни ниеаш. Болх бе йоаленнай 600 керда йоккха паччахьалкхен промышленни предприятий, иштта реконструкци ечен шерьечен предприятешкара геттара дукха керда лехьан производствеаш. Паччахьалкхен капитальни вложеной чотах болх бе йоЛаялйтай 33,7 милиард сома маьхьа керда керттера фондаш. Мехкдаьтташ газовойн промышленносте 16 процент дегІаьхьакай болх бе йоЛаенна керда керттера фондаш, кІора — 17 процент, химически а иштта — 17 процент, сийсн кхачанн промышленносте — 10 процент, юрта боахаме — 28 процент. ІІЬаьбаьккха, цьхьаьдча доаькъошкен, дукххача экономически районашкен, республикашкен хочашъьийн керттера фондашн производственни ниеашн болх бе доладалйтара шера планаш.

34,8 миллиард сом хуЛ паччахьалкхен капитальни вложенеш, хІьаьта 1963-ча шераца нийсдина 8 процент дегІа а йьлай.

Шера юкъера лоарХІам бича халкъа боахамера болхлойн ГІулаккера нах 73 миллионн 200 эзаран гаг хилар, хІьаьта шера 2 миллионн 700 эзаран гаг ца а кхийтан. Хьалха дідаохача шерашка санна 1964-ча шера а балха боацца нах хиннабаг мехка. 1964-ча шера 4 квартале алапеш лаьхьаьд берригача мехка 9 миллион совгІа болча просвещенеен здравоохраненен болхлоцта, иштта къьдаеда районашка бахача наха ГІулаях деш доаче дерригача доаькъой болхлоцта, ГІулакхера наха.

Юкъарча фондай потребленешкара бахача наха ййду аччаьн льготаш 36,6 миллиард сом хуЛ, хІьаьта 1963-ча шераца нийсдина 6,7 процент дегІа а йьлай. Паччахьалкхенн кооперативнин торговле розничнин товарооборота боарам 95,2 миллиард сом хиннаб. Хьалха Дідаохача шера нийсдина 4,5 миллиард сом дегІаденнад яь.

Мехка экономика дегІаяра товаМаша розничнин товарооборот дегІаяр, бахача наха ГІулаях даре йІаштІехьдалийтар аччА лелилга лерраГІа хилар.

Халкъа образованн, ІІилма, культура Дідаохо дегІайоагІа, йоах ЦСУ хоама тІа. 68 миллион совгІа саг е мехка бахА кхоалагІа даькъ нах (дешА даха ІІоаннан дола бераш юкъе доацаш) тайп-тайнара дешарашта юкъеззаб. ДуХхьала общеобразовательни школашка дешаш ва 46,7 миллион саг. 6,9 миллион совгІа саг деПаш ва лаХкерчен юкъерчен специальни дешара заведенешка.

Дідаохача шера дипкарен юкъерен специальни образованн йола 900 эзар специалист кІадьчаьн халкъ боахамта, дарех 350 эзар совгІа саг лаХкара образованн йолаш ва, ну даькъе 133 эзар инженера а волаш шера 900 эзар къона болхло кийчьаьв профессионально - техникечи дешара училищашен школашен. 1964-ІІа ну чакдоллам 600 эзар совгІа саг хилар ІІилмаН болхлой.

Городашкен юрташкарча моттигашкен паччахьалкхен ахчах, иштта болхлойн ГІулаХхерча наьхен ахчах, паччахьалкхен кредита новкъостаЛца нах чубала ДІаденнад 75 миллион квадратни метр гаргта юкъара майда йола ЦІенош е 1 миллионн 900 эзаран керда квартираш. Цуо совгІа, колхозашца, колхозхошца, юрта интеллигенце хьалдаьд 375 эзар нах керда йоккха ЦІенош.

Дідаохача шера городашка, юрта моттигашка керда квартирашкен ЦІеношкен баха хайнаб, хІьаьта иштта ьалхаГІа хьдаьча ЦІеношка пахара ЪьлаЛ тоадьлд 10 миллион совгІа волча саго.

Тоаденнад бахача наха деш дола медицински новкъостал. Ерригача специальностех бола лоаран 22 эзар совгІа саг дукхагІа хилар цхьан шера. Алсамдьлар больницешкара, санаторешкара, дом отдыхашкара, пансионаташкара менгеш.

Лоздала доладелар нах боьлча. 1965-ча шера 1-ча январе 229 миллион саг ва Советски Союзе.

КПСС XXII-ча съезда историческеи решенеи кхоачашъьера лаРда тІа советски халкъо мехк дегІаболаЛбен даьхача экономически культурни кердача толамаша, белгалдоаккх СССР ЦСУ хоама тІа, тешал ду шера план кхоачашъьра итогаша. Вай мехка, дарех пайда йийача дІаХо йодача хана производство дегІайоагІа, бахача наьха материальни ЪьлаЛ тоадара йоккхий торонаш хилар иштта хьаьхьоч ду итогаша. (ТАСС).

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Дика кхаьхьегама толамаш даьхад ДідаохачА шера МалгІабикерча № 2 йолча бурув деттача контора коллективо.

Лахчча кхаьхьегама толамашца ДідаоЛадир по ер шу а. «Альметьевбурнефта» трестерча мастера нов. Драцкс кулгалдеча бригада болам хьаллаьцаб тха контора коллективо. Укх шера лиан ханал хьалха кхоачашъьерча, средствашн материалашн кхоерГьа. хІанзле а дуккхача бригадашца дика кхаьхьегама толамаш даьхад.

Новкъосташ-Майстренкоси Барханоевеи январь беттА планТІехкхоачашъ а еш теха бурув 180 метр я. Лохерча мелашка бурув а тохаш № 817 йолча скважина теха бурув 4063 метр я. МалгІабиЪче хІанзалца хьа мел техачул кІоарГаГІа теха бурув да яь. 4100 метр да цунна проектах тоха деза бурув. Укх ленешка кІаларча мелашкара мехкдаьхта дурГда цу скважинх.

Дика кхаьхьегама котало ьккхар № 856 йолча скважине бурув тохаЧа-нн. Хетагуровеи Симоненкоси кулгалдеча бригадаца. Январь беттА план 20-ча январе кхоачаш а еш лохерча мелашка теха бурув 324 метр я.

План дика кхоачашъьрта хьежжа къовсам лоаттабу бурув деттаРаша тохА цхьан метр бурув ДідодаР кІезиГара а. Масала, январь беттА нн. Маистренкоси Барханоевеи кулгалдеча бригадаша кходь даха 13 эзар сом да, хІьаьта нн. Хетагуровеи Симоненкоси кулгалдеча бригадаца цу юкъа кходь ахча 48 эзар сом да.

Къьаьстта дика кхаьхьегама ба бурув деттараш нн. Шабинский, Шереешева, Гетагажев, кхьбараш.

Е. САВИНОВ,
МалгІабинерча КГРБ-2 ПТО инженер.

БІАЬСТИ ИОАГІА. БІАЬСТАННА ЙИЗЗА КИЙЧО.

СОВХОЗ КИЙЧЛУШ Я

1964-ча шера мара вІашагІЬелла-ш Шьала районера «Антуринский» совхоз.

Совхозе укх шера хьалхеерьча 1000 гектара тІа златийна лаьрХІан, 725 гектара тІа силосна лаьрХІан хьажкІаш, 750 гектара тІа шеэара свекла, 580 гектара тІа тхьамА, интГа кхьйола культураш. Уж культураш дІаюврГа 7000, тоаН моттигера удобренеш а ехха кийчьйча заба тІа.

Уж культураш хьалхеера вІашагІЬехча ахчА эвенош я совхозе. Масала, хьалхІаш лелаеп 5 механизированни звено хурТа, шеэара свекла кхеен — 32 звено, тхьамка хеедеш — 20 звено.

Шерра сеплиционнА яхь а йоаржаяь кхаьхьет укх деношка тхьамка леладе вІашагІЬелдаеча 4-ча отделеене болахошца, Тхьамка ДідаувргдолчА лььтта хІара гектара 5 центнер а кхоачаш суперфосфат тессай. Тхьамка ДідаеЛа кийчо еш хІЬа бАГхаш а ду цкхаза. ІІтьаБодА болХлой; ду цІенДеш да, кожаш — парниашш кийчьеш. Тхьамка дувзрдочА лььтташка хиш дехкара 25 саг чувоагІаш йола лььрхІа бригада къоастаЛЬй. ХІанз шиЙ болх дІаБолабаЬь цо.

ДийнаЬара нормаш 115 — 120 процент кхоачаш а еш, дика кхаьхьегаш я бІаьстан кийчо еча Асаева Селимата кулгалду звено. Ала деза, 1964-ча шера ерригача совхозе эГара лаХкагІа хЪувьКАш цун звенон хьалхлебаь хилар. Ше ГІулаях дечА 20 гектарах ХІарАне тІара но чуйнар 9 центнер тхьамА. БелгалдаьЬ на дика кхаьхьегаш ба звенонара мехкарий Гулаева Казу, Тасуева Жонхьар, Садыкова Дошо, кхьбараш.

Шоашта тІаБилгА болх иштта сихеи ликен кхоачашбу Идрисова Макка кулгалдеча звенонара мехкарша Эдельбиева ПаьтІамата, УмаровА хаЛжиева МанжаЛа, Идигова ПаьтІаМата, кхьчкар.

Торонашка а хьежа хІара гектара тІара 12 центнерА кІезиГарА доацаш тхьамка даькха дехкараш тІаЙйнар тхьамка лелаДеча звенонца.

Во лелаД совхозе бІаьстан балХашта техника кийчьяра гІулаях а. Шоай механически мастереке еше а махулла сихаГІа техника тоаяра оарцаГІЬьлЬнаЬ укхаза.

Совхоза иоалаХа 75 трактор я, дарех нонагІа яран тоае да езаш я. Тоае езача совхоза тракторашта ремонт ю «Сельхозтехника» Аргунски районн отделене. ХІанзле а ремонт яь цІйЙолаЛЬй 16 трактор, юхІЬиСаран февраль бетта 20-ча деннА тоаерГа, аьнна ЮШ деннАд отделене ремонтникашца.

ХІЬаьта юртбоахама машинаНта шоай нИзаца ремонт ю совхоза отделенешка. Механизаторашта юкъе ньржача социалистически яхье хьалХа йоаГІа 2-ча отделене ДжамалиЛнов ПЬлмаКтово кулгалду номер 2 йола тракторин бригада. Юртбоахама ергура машинашн тоаяь яьннай, таХан а тІеХьа бІаьстан БалХан ІІадоаЛде кийча ба цу бригадера механизатораш.

Юртбоахама машинашта ремонт еча шоашкара хьоХхам а гойташ дика болх бин механизатораша Курма-гомедов ХьамдичА, Муступаев ДутуСа, Вожаков ХьусенА, ДжабраилоВ Суддн, кхьчар.

Юртбоахама машинашн тоаеЛа ецаа лелаД 1-ча отделене цхьоалагІа бригаде а. УХхаза ремонт ева белгалбаьнна БалХаш деш ба механизаторашн Вошиев МахьмаД, Идрисов СайпуЛи, МахмедхаджиеВ Хьмд, кузнец АсхабоВ Гелани.

ЦхьаБакъда, кхьчА бригадашка во лел юртбоахама машинашта ремонт елга. Цун бахьан да, йоах совхоза керттечча инженера дехкарах кхоачашдечА Тарамов СултанА, «Сельхозтехника» запасни оатхалаш ханнахьа хьа да кхачийтар. Масала, чІоагІа эшаш я хІаНа «КШЕ-АА» аха культивиторий соанаш, втулкаш, кхьйола оатхалаш. Цу ГІулаяхо тІеЛьйоах ремонт.

Укх шера шоай новнагІо культураш хьалхее езилга а ховш, механизаторий мугІарашн шердара чІоагІа терко ю совхоза кулгалдоша. Цу ГІулаяха совхоза ерригача отделенешка хьаЙйЙай механизаторий курсаш. Совхоза центральн усадьбе деНаш ва 27 саг. Гедиген ялаНа юртарча 2-ча отделене — 32 саг, хІаьта ІІападЮртарча 3-ча отделене — 37. Курсашка деНа БагІаЧарча хьехаш ба совхоза ликагІа болА специалисташ.

Укх шера доккхий дехкарах да совхоза коллективо шийна хьалхаГІа оттадьраш. ХІара гектара тІара 18—19 центнер кІа, 250 центнер шеэара свекла, 25 центнер хьажкІаш чуя лерхІ уххазд. Уж дехкараш ХоачачЬдулургда берриГа яз ханнаХь бІаьстанна кийчо яра тІаБодийте.

Р. МАЛЬСАГОВ.

ЛоарХІамера ха туллийт

Капитальнн хьалгьь дика помещени меттеп ремонт ечА хаНа иохарш, культивиторашн, сеялкашн, кхьяраш кІала оттае хходе а ец Сунженски района «Орджоникидзе» ахача лоаман колхозе. Лоа дехке, ярт хьеХХ - юртбоахама инвентара ремонт ара ю цу колхоза механизаторашца. Ца чІоагІа Іаткъ балта. Цудухьа хІанзе а уйла е эаа колхоза кулгалхошца, (председатель С. Шадиев, парткома секретарь А. Макарьев), тІехьа тІайоагІача хана ремонт эра эша хьалаш ІІашаГІехьдахара.

Болх бара эша хьалаш во хиларах иха ца бовлаш, шоаш ца кхобеш кхаьхьет колхоза трактористаша. ХІанзле а тоаяь йоалаш латт бохаамера ерригА юртбоахама инвентарь. Ремонт яь яьннай сеялкаштца, культиваторашта, иохаратта, тоаяьй «СК-3» ахача пхе комбайнах кхоь. ХІана махкаштеен комбайнаштеен ремонт еш ба механизаторашн. Царна юкъе тІехИка кхаьхьет Оздоев Лабзана, Бузуртанов Хьасана, Хучбаров Кьурейша, Полонкоев Исропала, кхьчар.

Бакъда, тоаяь а эйна, яІана тІАмаш а ехха ДідоттаяьчА юртбоахама машинех цхьаьрашн рамаш пийлХа я.

Сунженски МРО ремонтно-механически мастерскешка ю колхоза тракторашта капитальни ремонт. 21 трактор яр «Орджоникидзе» ахача колхозе гурахь.х дена ерригА тоае езар. Царех пийтта трактора ремонт яьй Дідаохача шера ЬнгьаГІча квартале. Январь беттА мастерскера арвальнай ккхь иорхІ трактор. МанччуГІ хІЬьаьГІа тоае езар йиъ трактор мара яц. ІІаьйттагІча февралера кхачІехьа тоаяь яргьь йисА тракторашн юртбоахама инвентарн, нагахьа санна йолаш йолча торонех лертТІа пайда еце. Бакъда, ахоачамбоацаРаш да ремонт ечА балха Іаткъаш.

«МТЗ-5» ахача массеэх трактора текущи ремонт шоаш ю колхоза тракториста. Бакъда, дукха халонаш духьала ювл царна Сунженски МРО-ос йоагІаш йола терко ца ярах. Масала, яХ ди да тракториста Евлоев Аслан-ГІирс ший «МТЗ-5» ІІашагІ а яьккха, блока головкашн МРО дІаяьхийта. Уж тоадьь ца доалаш трактора тІа двигатель ДІатІаоттабе йиНт йоацаш ва тракторист. ІХьаьн сахьата балла болх мара бацар из, нагахьа санна колхозе токарь валаре, хІана аьлча, токарьеш, сверлийшн, кхьйолен станокаш йоалаш я боахамера МРО ремонтно-механическе мастерской филиале. Бакъда, кІмра кхоэша вайта веза токарь, слесарь, сварщик нагахьа мара вайташ МРО-ос колхозе. Цудухьа лоадама ремонт эшаш йоацца деталаш ІІокхьаЬа езаш ХуЛ цигара. Из бахьан долаш цхьаккха пайда ца эшаш латт филиалера станокаш.

ЧІоагІа Іаткъ колхозни механизаторий балха инструменташ ца тоъаш хилар, царна эш тайп-тайнара ковнаш, номераш 12, 14, 15, 17, 18 йола электробурот.

Каст-каста найслу трактора тІехьатоссаш йола прицепІатосса рамА болташ йолчара хаДа а хаДе хьайоалаш. Рама ЬеХа ДідоттаяьрА барХІ Іург даккха мара деЛаД. Бакъда, цу ГІулакха эша электроручни дрель ца хиларах Сунже кхувл колхозера трактораш. Масеэк минута яь яргйоа ремонт йІта 40 долаш, за хуЛ боахама, колхозера ювл йоалаш ю бахьан ешн йоаннан дисед тхо агротехдепар». Из беламе кІамаЛ да.

Колхоза кулгалдоХ дехкарийна ба БІаьстанца лертТІа кийчо яра де мел дезар сиХха ІІашІЬехьдаккХа.

Ам. ПЛИЕВ,
тха собкорр.

Москвас Іадика ювц Ф. Р. Козловца

МОСКВА, 1 февраль. (ТАСС). Советски наха Іаллъмате чІоагІа хала хилар Советски Союза Коммунистически партеи Советски паччахьалкхенн ГІорваьлна вола деятель, КПСС Центральни Комитета член, СССР Лаккехьарча Совета Президиума член, Социалистически Къьаьгама Турпал Ф. Р. Козлов валарах бола хоам.

Союзий ЦІагІа тахан дІаоттабир даькъа чулоа кІий. Тьаьета кийчьаьн я Колонни зал. Іаьржа кеп тІаЛьаьрчадаь я лиетрашн. Постамента лоХе яда КПСС Центральн Комитетагара, СССР Министрий Советагара, СССР Лаккехьарча Совета Президиумгара венокаш.

Іуйрийна 11 сахьат даьлча даКъанна тІабаха бокъе елар. Эттара хьалха тьаьета вахте эттар Ф. Р. Козлов Дідовла ВІашагІЬеллача комиссе членаш нн. В. Н. Титов, М. П. Георгадзе, Н. А. Кузнецов, М. С. Смирнтоков, К. П. Черняев.

Хьалхе траурни мелодеш. Кіййна уххеда чакдоаллам столица заводий, фабрикий, учреждений викалаш. Царсий ду болхлой классеи ерригача кхаьхьегамхойн ГІулаях бахьанце, коммунизм котьяккхаГа лоаттабеча кхоьсаме ший вахар ДіденнАча Ф. Р. Козлова.

Кіййна хьалхашка сийлахьча парАузе уйгт новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косыгин, А. П. Кириленко, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Ю. В. Андропов, Л. Ф. Ильичев, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, В. Н. Титов.

Москвас Іадика ювц КПСС-ен Советски паччахьалкхенн ГІорваьлнча деятелаца. **(ТАСС).**

ТАСС-а ХОАМ

1965 шера 30 январе Советски Союзе сигалЪнхийтой «Космос-53» яха арГІаначра ЛьаттАн искусственни спутник.

СпутникА тІа оттаьйЛ 1962 шера 16 марте ТАСС-а дІанхайнаьлча программаГа хьежжа дІаХо космически аре тахна лаьрхІа йола ІІилмаН аппаратура.

Спутник орбита тІа йьнхай укх тайпара параметраш а йолаш:

— юккъьнца гобоаннха ха 98,7 минут;

Лаьттан тІехен тІара эГара дуккхаГІа гаьна йьннача хана (апогее) 1192 километр;

— Лаьттан тІехен тІара эГара гаргаГІа йолча хана (перигее) 227 километр;

—орбита лаьттан экваторгахьа лаьтара са 48,8 градус.

ІІилмаН аппаратура, спутника тІа я: 20.005 а 90.022 а мегагерца частотах болх баш йола радиопередатчик, орбита элементаш нийса йистара эша радиостанция, приборашен ІІилмаН аппаратуран беча балхах йоа даннеш Лаьттан тІа іочутергйола радиетеометрически система.

Спутника тІа оттаьйл аппаратура боарамаГа болх беш я. Координационно-вычислительни центро обработка ю хьакхьачча информацена.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ДЕЛЕГАЦИ ВЬЕТНАМА ДЕМОКРАТИЧЕСКИ РЕПУБЛИКЕ ЯХАРАХ

ДРВ правительства ехарах укх гаргтарча хана КПСС ЦК Президиума член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте а волаш Ханое йода Советски Союза делегации.

Делегацена юкъеболх: КПСС ЦК секретарь Ю. В. Андропов, СССР граждански авиаце министр Е. Ф. Логинов, СССР хьаька механикрча ГІулаХкий министра хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, СССР оборона министра заместителя, авиаце кертера маршал К. А. Вершинин, арахьарча экономически бухгалтерийн йола СССР Министрий Совета Паччахьалкхен комитета председателна заместитель, инарал-полковник Г. С. Сидорович, ДРВ-ера СССР посол И. С. Щербаков.

Маршруташ кийчъеш ба геологаш

МОСКВА, 30 январь. (ТАСС корр.). Дикагі а пайданагІа а хуррГа йолча тайнара дІа минута йолаергьа керда тохкама сезон? Ту деша хетаь яр ТахаН чакхьаьнна мехка геологий, топографий, геодезистий ерригоЗонни семинар.

Іаламате чІоагІа беркате дар дІаДаХа шу. Лаьттан четаш тоХкарашца хьаЙйЙай мехкдаьхта, газ, Іаьрхіа, ресаш дола, ІІезина коордоагІа металлаш, алмазаш, рудни йоаца бедал йоалла 150 совгІа моттиг. Ший доклада ІІа СССР Паччахьалкхен геологически комитета члена В. А. Перве белгалдаьккхача тайнара, лаьттагІара йоаахача пайданерча хІаЙ-хай запасаш дуХхагІа хилара план минералыни бедала керттера мед доЛча тайнаша тоХочашъьЙ 1964 шера.

Укх шера шерра юкъеХхуьларгьа эффективнегІа йола алмазий, кхьаьстача гидроударни станокий новкъостаЦца скважинаш яхара методаш. Сихагіа лаьттан четаш кхачара новкъостал дерГда направленни многозабойни бурув тохара, лохаьнн тохкаьнн йола операцеш яра геофизически геохимически керда методаш юкъейолаяьра.

Семинаре даьхьа доЛнарах хьежар лоХачен тоХкачет техника кердаГІа йолча образецашка.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ТОАЕ ЛЕКЦИОННИ ПРОПАГАНДА

Укх тІехьхьарча хана тоалуш латтт Ножай-Юрта района «Знание» яхача общества юхьхьанцарча организацие болх, шерлуш латт лекционни пропаганда, лахбенчаг цун идейни чуйоалам, тайп-тайнара хиннай знанеш йоаржалра формаш методаш. ЧІоагІа хувцаенай районе лекционни пропаганда тематика а. Лекцей, доклаций, беседай керттера темаш а хинна дІаэттай коммунизм хьалъара ойлантара проблемаш, КПСС Программай идеиш. Лекционни пропаганде керттера могтиг дІалоаш общественнаи-политическаи тематика.

ДІалахача шера ерриг аз 736 лекци йийшай Ножай-Юрта района кхъьегамхоэта. Царех 434 лекци е ерриг йийшачарех — 59 процент лоарХІамеГІарча темаех я.

Дикка лакхенчаг общества чІаннаг хьинар. Районе баханча наха лекцеш еш общества чІаннаг — хьехархоэ, зоранш, зорта боахма специалисташ, партийни, советски, комсомольски болхиоэ. «Знание» яхача Общества лекционни балха дизза дакъа лоацан ва хьехархо Алимов Эмн, Инорхаев Ноха, Межидов Леиз, Вительхаев Ирсен, Мелибаева Зоя, Новожилова Зинаида, Демьяненко Елена, Гойтемиров Висорсолта, районе больница дор Толстой Вячеслав Слановски участкоан больница лор, Шешев Хьсайн, партийни болхлой Мацаев Мусаит, Хамаева Зухра, Вагуева Хаишат. Къаьстта хІанз мархий бетта шоай болх дикка тоабаьб общества чІаннаг. Мархех боалача зуламах лаьца 50 лекци йийшай алдха тух бетта хьалхара шиз кІирах.

Цхьабаннда, хІанз а дукхиа кхочамбоацаран да лекционни пропаганде. Могтиргера интеллигенций кІезнга юкъехьуьл «Знание яхача общества. Районе болх беш ва 700 саг хьехархой, хорш юрта боахма спецаиалисташ, хІалта обществе — 200 саг мара ваш царех.

Керрга болх беш йІ районни организацие пранпенера Ешмин - методически секци. Лекцеш юьйцаш, лекцей хьъара де доагІІача тайнара новкъосташ дай лектораша, хІалта цар болх тоабаза де дезар дан Правленае Президиумо. Цудухьа кІезнга а лекцей темаш. Керттера дакъе обзорни лекцеш ешара наьхьаца ю КПСС Программа идеиша КПСС ЦК Пленумий решенеиша пропаганда, хоадамбоалам йола системе ан КПСС Программо хьалъ хаька оттаеь лоарХІамеГІара теоретически проблемаш наха дІайовзийтара.

Укх 20 шера вай доахаргдоа толамаш дуьш дукхъача лектораша, коммунистически общества хургдоа руьхьаш белгалдоах, цхьабахьа, уж руьхьаш ахоана хилийтара тахан де дезарш керттера кІезнга дуьш. Гагахьа санна производства дехкарех лаьца лектораша дуьшан хинча а дукхаГІойла хана коллектива, колхоза специфически дехкарех ца дуьшан юкъарча планах а дуьш цар. Къаьстгаена процессе саг хьалхаьеш вешаш хинар бокъонца хьалъохаш, къаьстгаена коммунистически гІулакх долаш хилар вай балха тІа керттердар хина дезалга, коммунизме а общества вахаре лард къаьстгаен хургхилар дицду цхьаболча лектораша.

Коммунизм хьалъечун моральни кодексах лаьца дуьшан йолча лекцешца дукхаГІойла хана духьалал цун нравственни принципаш белгалъхьар мара цар кІоарга чулоацан бувцан. Къаьстгаена бокъонца гІулакх хилар, общественна дехкарех лаьца лаккхара кхетам хилар санна долча лоарХІамерча нравственни гІулакхашца кІезнга уйла тІайохийт уьхьаза. ХІаьта геттара дуьхьа дуьш дезаза юкъе кийсто боаздо нийсъуча тІехьча гІулакхех, харшлца лелачча маІача а ахаа а нахах, дукхха истий кхуьлаьрах, дезал ткебеча дувлийтача ГІалатех лаьца.

Ножай-Юрта района кхьча идеологически учреждениетта а санна сийлен дехкар оттаьдаь «Знание» яхача общества организацие хьалхаьша — политически знаьмин знаьнеш Дайойаржар, коммунизма идеиш наха юьйехьхар.

И. ШАИПОВ,
Ножх-ГІалгІай республикански «Знание» яхача общества референт.

Де дезараш белгалдоах коммунисташа

«Малгобеки е фта» НПУ — республике ІоккхачІа йолча меХьдаьлта промыслови управленех цаІ. Мехьдаьлта доаккхачен таэ ІоаккхачІа толамаш дахарах, соаьлка хьалхара ах шера баьча балха итогашка а хьежа. РСФСР Министрий Совется ВЦСПС-ан хаьрда кара таэ ГІа яьккхара тхоашта повкъосташ дар».

Предприятей экономика айара а балха технико-экономически хьокхамаш тоадара а чІоагІа лоарХІаме да предприятешкара экономически болх дикача хьала тІа лаьттабар. МагІалбикерча промышленни предприятешка болх беш и 15 техника-экономически совет, къаьсгаена нирмиповаьн ю 9 общественни бюро. Цица дикА лоацан за 340 совгІа саг. Цар кІоаргІа тоХх предприятей экономически вахар а производственни гІулакхаш а. Декларийко хоастайнр производства лоарХІамеГІарча дешашта хеталь хан-ханнаьх экономически конференцеш ею йола тохкама кІоарга бувгра детта 2-гІа контора. Цу контора технико-экономически совета пий керттера дехкар лоарХІамеГІарча кхочамаш гучдахарн парех пайда оцарн. Бетта - бетта хІара буровей финансови результаташка хьож совет.

ДІаухийта материалаш кхоаьр балхашка дабода мах лохбаьр дуьхьа продукци арахецарга мел мах балаб ховргдоалун хІара деннара учет оттаьлй ухьаза. Из учет юкъеЙкхалоь хьалхагІа конторо 204 аьар сон ахча совнагІа дІаДахийтадар, кІалъа 1964 шу пайда а хулаш чакдаьккхар цо.

Конференце трибуна тІара цІерш йоах пІаккха а кІаьд да луш, шоай хьийнар кхо ца деш техникеран прогресс сихьхар дуьхьа къаьхьегача дукхаха болхлой.

Пренеех къамаьл даьча тохкама ІоаргІа бувгра деттача № 2 йолча контора директора, нов. Карнаева пхьадола толамаш белгал а даьха, балха тІара хІоачамбоацаран дийцар. Дукха мотивиш а къаьхьегамен производственни дисциплина техлаеш. чІоагІа телхаю кхеранлен техника боКъонаш. Уж кхуьжачІоацаран дІадахара де лаьрХІа дуьхьа гІулакхаш да. Цу гІулакха лаьрХІа яккаь кергда ложиносташ я — бувгра деттача мастерий помощникаш, бригадаш материалашца Іаланйьарна дуьхьаленна ца баьхьаь мукъаьлийтаб бувгра деттта мастерашца. ХІанз производства технологеча хьожийтен ший коллективна на кхетам лугеи мастеро деш да.

Тохкама кІоарга бувгра деттача № 1 йолча контора керттера механика нов. Баталова чІоагІа критика йир балха тешн кает-каста лаьГІьчча картоналжикамта. Сеца латташ саьхьат даьккхача 32 сом паччахьалкхен ахча дов. Оратора белгалдаьлъ кІоарга балкан соаьхьарчуа дикА дуьхьа ахкаГІа хилар а, хІалта сиважнаш ахча хьалаГІен хьаьегача лимитташ кІезнгьенен хилар а. Из Іаткъаш да контора балхашта. «Цудухьа оаха дех, — аьлар Баталова, — хьалхаГІа хинна къаьхьегача лимит тхоашта йинтаэ».

Семилетка яхдаьгІча шера дикА къаьхийтар 1-ча мехьдаьта промышленна коллективо. Цо планал совгІа эоарш тоин мехьдаьта дахьккхаг. ЦІаьна шера чакхьаьккхача 50 гелектехнически мероприяте йиш хилийтар 2 эоар тоин совгІа мехьдаьта дакхха. Промышленна коллективо дахьча ца туламех дийцар конференце парторганизацие секретара нов. Бузуновас. Цо ІоаргІ йоах промышленнарІа болча наьха — новкъостий

ХЬОККХАМАШ ЛАККЛУ

Хинн-КерттерчА № 37 йолчо скважина бувгр тохА «СтаВропгроснефт» НПУ кІоарга бувгр тохча контора Бакай Федора кугалдеча бригада дика толамаш доах уьш шера. Шера 3650 метр бувгр тоха лерхІ бувгр деттарашца, пох хуьн планах лаьрХІачуа 63 метр дуьхьагІа.

Уж дехкарашца толамца кхочамдерзийнарг белгалдаьлъинаЗ. ЙинарЬ бетта № 37 йолча скважина планах 230 метр бувгр тоха дезаЧа, тоха бувгр 241 метр а, паччахьалкхенна кхоЗах ахча 6028 сом да. Планах 37-ча скважина тоха дезА бувгр 3830 метр да, цар хІанзлехьа техар 3284 метр я.

Къаьстта дика къаьхьегарча белгалдаьлъина да бувгр деттарашца Масуев Махмал, Роев Сергей, Доокуев Хьамиз, Бекбулатов Мовлди, кхьбарашца.

Бувгр деттарашта дика новкъостал ду топпара мархалга хьожача лаборантка МарковА Екатеринас. Ца хоьш а мархал во нийсдечА сиха хоам бу цо бувгр деттарашта. ДикА хьала тІа хулийтр бувгр детта оборудованн слесара Жулов Дмитре. Из баХхан хоам бувгр детта оборудованн сецца могтиг нийсьенна.

А. ТИЩЕНКО.

ХЬАЛХАРА ТОЛАМ

Карабулакски бувгр деттачА контора коллективо семилетка ворхІаГІча шера хьалхарча бетта дика къаьхьегама толам баьккхаб. Планах лаьрХІачуа ткхи ю хьалха кхочамшкьлЙ январь бетта план бувгр деттарашца.

ХІанзлехьа бувгр деттарашца теХа бувгр 3500 совгІа метр хул. Январь бетта план эттара хьалха кхочаШйир Афанасенко Николай Акимовича кугалдеча коммунистически къаьхьегАма сийлен цІи лелеача бригадо. ХІанзлехьА 9 бІаь совгІа метр бувгр техА да. ХІанз № 59 йолча скважина чу обсадни колоннаш ГочУ-яхийтА кийчуш ба бригадацара бувгр деттарашт. Иштта хинА къаьхьегама толамаш лаьхьА бувгр деттарашт мастерашца И. М. Боролацкен Б. Ф. Касаковен кугалдеча бригадаша а.

Уж къаьхьегама темпаш ахьгІа а лаьхьеш къаьхьегА лерхІ бувгр деттарашца февраль бетта.

А. БАНАЛЮК.

КЪОНА КОММУНИСТ—АГИТАТОР

Город Гроозе Черноречье яхача поселке хІанз ВІаьмІІохкашт я хоржамий участкаш, хІаьта химически комбинната целамкара дуьхьа болхлой хоржамий комиссе юкъеболхийт. Шин агитатор болх беш хургча 130 агитатор-химик. Шоай участкашца болх бе арабаьнна агитаторашт, наха ІІадовзийт хоржамий закон, могтиргеча Советашта новкъостал ду хоржамхой спискашт оттаьг.

Цу поселкерча № 15 йолча участке агитатораллА болх бе хьожаьаьв химически комбината № 131 йолча цеха аппаратчик коммунист Гаглоев Левтр.

Дуьхьаннха беш баш цо агитатора болх, ер пхеллагІа шу да цо агитатора-ралла болх бу. Из болх дика хьохаЧІийрах цунцарча новкъосташта чІоагІа дуьхьа веза Левтр.

Дайм кийча на из нахана беседаш, летучкаш е, газеташ деша, семинараш е.

ХІаьнлехьа по дукхха беседаш аьІІ.

Цеце болхлоша юкъе а дуьхьа агиташе балхам ту цо. Массехьаза беседаш аьІ по неха болхлоша московски ленинградски предприятей колективтай боламах.

ХІанз беррига низ тІабахийта могтиргеча Советий хоржамашка нах кийчбара болх беш ва из. ХІаньлехьа харжамрхой спискашка хьежаь, мисеХхаза беседа яьй.

Харжамрхоех нагахьа саг вад из да воваш, цудухьа дукха хаттарашт тІаьхуьть цунна. Агитатора дехкарашца дика довза а довзаш уж кхочамдаьгІа ХьинАр кхоЗад къонча коммунистА агитатора.

В. КУРБАТОВ,
тха штате воаца корр.

ВОРХІ ШЕРА ПЛАН—ЯЛХ ШЕРА

Семилетка ахдаьгІча шера къаьстта дика къаьхьийтар Нохч-ГІалгІай АССР-а пІо-наьхьаьл дехкарашца. Толамца кхочамдийр шера планА. ТІонаьхьаьш дахкарех автомобильни наьхьаьлта реконструкци йЕеи ворхІ шера плАн а толамца хоачамбийр пар.

Республикански наьхьаьл дечен ткаьна ремонт оЕен управление наьхьаьл организацей коллективанца шу хьаьлха кхочамшкьлЙ ТІаьнЙа хинна социалистически дехкарашн ворхІ шера планн. Из бокхха толам ба.

1959-ча шера деНа 1964-ча шера гА кхаччалца дехка тІонаьхьаьш 319 километр я, планах дахкА дезаЙ хинна тІо-наьхьаьш 250 километр яр. Цу йокха ремонт а ей реконструкци йЕй 120 километр хулача наьхьаьштА.

Дадаьхча семилетка аьх шера дуьхьа дахдаргдоа аьшкьаьстоаш 27 тІаьй тІаьлаь, цар тІоахаа да 1252,8 метр, семилетка шерашка планАх тиллА дезаш хинна тІаьй 15 дар, ІІоахаа 940,2 метр а долаш. Уж маСалаш дог ІІоаргдоаккхаш да. 1954-ча шера деНа вай республике дахчах тІаьй тиллаьаш.

ХІанз вай республикерча ерриг ча районин центрашка, дукха хІамА на ешнаш ерриг ча йоргаЧА йокха автомобильнИ наьхьаьл дехкА.

Семилетка дадаьхча шерашка магистральни автомобильни наьхьаьш дехкарАн совгІа дукха балхаш даьл юртарА наьхьаьл тоадеш. Юртаншкара дукха хІинаьн тоаьЙ, хий дІа-ЙоХ ухьхІІа турбаШ екхаЙ. Дуьхьала дІадахача шера хьаьтьЙ 12 автопаЙвИльон, автобусашта наьх тІаьхушдер бола 24 майда. Наьхьаьл ДИстоиЙа дуьхьа гаьЙаьн ергаЙ, юкъе сомий гаьЙнан з ВеЛаш.

Хьалхаьнка дАтта - дехкарашн толамца ехочаьш а цен къаьстта дика кхаьхьегарча белгалъьЙна а Айратепова, Казакина, Дегтярева кугалдеча участкаЙ коллективашн.

Вай республикера наьхьаьл дехкарашн тоЙ ханнаьха наьхьаьл дахкА реН наьхьаьлта ремонт ярен балхаш ІІаоЙолдаРа кийчо ен ба. 1965-ча шера 29 километр автомобильни наьхьаьл дехкарнда, капитальни ремонт а яь тоадергда 170 километр уьхьа наьхьаьл.

У. ГАГИЕВ.
Нохч-ГІалгІайчен наьхьаьл управленае ППО начальник.

М. В. Фрунзе вАь 80 шу дизарга

ШУЙСКИ полини эттаар Арсений лелаш. Дуьхьаьнкашта йоВаьшар кІаьнта революце сийдалъ докхха гІулакх бахьан долаш Петербургера Политехнически институтера дІаванннача студента докъонца йола цІи. Наьнага яздаьЙа письмо тІа ше даь гІулакх доаьхьаш до йоахар: «9 январе ІоаьхийтА цІий ехаденха ешаш да. Кхаьж чессай, гІулакх ІІадоладаьдь. ниьсъ кхьаьта бьаьшаб. Вероника се ЙІалу аз ведоцуьнна...».

ХІаа, Фрунзе цІи ду хІанз дукхаьнешта йовзаьцар. Бакъда, эаьрашн болча ивановскин шуйскин текстильщикашта хинА вовзар подпольщик вола Арсений. Цун тІаьхьаьмах кхаЙнАрча цар забастовкаш, хьАйо-а боевой дружинаш. 1905 шера Арсений кергге латтА тІаччаьн прадиЙлицкАн Москве бахар Пресненра баррийнадаЙ турмаЙлатта новкъостал ье.

ЦарИймАна мегаш хьалтара эрсий революци йохае. Верригча мехка хьаьрЙьлйна хьАйар реакции. Арсений болх беш хиннача Иваново-Вознесенскен Шуеи йохаьн ІІаьнгаЙ ЙьаЙлаГІарча большевистски типографеи. Массенахьа хьежаьн шийлЙесен аьжкан ба. Иштта эетаьн хьаьлс мишпА тоХаьнЙа ПаччахьалИхен думе дечА хоржАмех йола большевистски листовка? ЙийнАьха делкьа хана Шуеерча Лимонова типографе чухьлсх батах маскаш йоаХха маЙлаЙб да хоьш бола хаь. Лоаьн типографе да а цу чу хьаьчу мен аьЙина саг а. «Сих ма ледаьн, ер ЙаьхьургаЙнЬ. ХІаьта наборщикашен печатнИ-кийен ду хІанз листовкаЙ кийтъЙ. Масеран йоаьхкарш уж листовкаш а ийне къаЙлабоаь...

Цу ГІулакха юкъе Арсений хинна аьЙна ІІаьхьонца хІама ЙаЙ. ХІаьта малаь яз? Из дехаш я полиция. ЙеТьаьЙна хьуна уриЙнх Перлов. ІІхьаьнна хІама карагІдаЙаш ЙаЙне...

Цкъа, ший эоттаГІачуна Гусев ПаьЙна пропагандистий собраш еш ЙАр Фрунзе. Корах арадьхьажа пиЙ-ЙаьЙ ІІаьЙна ІІаьЙна ІІоаьгІа йола ІІоаьгІа ІІоаьгІа ІІоаьгІа

ИШТТА ДІАБОЛАБИР МАШИНИСТА ШИЙ БОЛХ

МАССЕКЖ шу хьалха вар из. Гудермесски локомотивни депо хьаькгІаргвох вола машинист Капшуков Петр Семенович берриг теркам тІабахйита хьожаг вар кьонача машиниста Кургуськин Георге балта говзал мишта Іомаш. Дукха балха опыт яцар цун. Хіама хара тІаьхьаьтІар дика балха опыт йолча машинистаца.

Беза мух тІабола поезд Дайнта чІоаріа безам болаш вар Георгий. Шаккха ух уйлаш керта чу ра дІаьлацар. Іохьера а кьонача машиниста хьалха рейсах яха кийчйир ший бригада. Массехьаса йийнар рейса тІаьл. Дикка байзар дІабахьа безаш болча нах. Шийй болх дика бовзаш болча машинистаца беседа мел хулача хана керда хаттараш дора цо царга.

Цхьа планерка йистехьаьчаьчу тІехьаГІа пов. Капшукова хаьттар Георгеге:

— Фу дар теш хьога беза мухь бола поезд йигийтача, иогалургІий хьога из аьина?

3600 тоин мухь тІабола поезд а ийца дІаьхар кьона машинист Кургуськин Георгий ший хьалхарча рейсе.

Духха ха алалелх кьайда яьлар станци, цигара цІенош. Хьалхаьхьа тІаьхьаьчаьчу гуш шин рельс мара хіама дацар. Берриг теркам тІабахйита хьожаг вар машинист контрольни приборашка.

Дагалаьттар кхоачашхилар, гуьвна тІа яьлар поезд. Цу тІаьлехо дог гІоолыьлакха хьинар содьалина болх бе болабелар машиниста Іоичаш. Са а кхуьдаш юхь моттиге дІатІаййьхар реверс Георге, шин перегонах регулятор дІайиргІ цо, планал совгІа дІабихьа мухь 40 взар совгІа тоин я. Сахьата нормал тІех 2—2,5 километр ниьх баьб цо. Цкъа ремонт яьлин. Хіара рейсах пов. Кургуськин духха доагор еходаьл.

Даим ший балха говзал лаьхьаьеш, идейно-политическин дешара боарам лаьхбеш ва из. Берриг балха баьлхачу бехьхошта ший опыт дІаьлур дукха кьахьег цо.

Сийрдча цІагІа дІаьхьа ю политкружока занятин. Цига ювц 1964-ча шера хиннача КПСС ЦК ноябрьски Пленума материалаш, СССР-а Лахчеьчарча Совета сессе материалаш. Истола тІа дІатІахйина ваГІа Кургуськин Георгий. Политически дешарго новкъостал ур цунна хьалхаьнка латта дехкараш толамца хоачашде. Хіанз ший хьехархочунца шерра социалистически яхь а йоаржаньь болх беш ва Георгий.

Январь бетта планал совгІа цо дІайиргІ ворхІ поезд, планал совгІа дІабихьа мухь 2400 тоин я. Хіьлта цун хьехархочо Капшуков Петр Семеновича планал совгІа дІайиргІ поезд йигІ я, иормал совгІа тІабихьа мухь 1150 тоин я. Са дешарго кхььегарма толамашца сел тІехьаьнчаь, пов. доккхал ду аз, — йоаг Петр Семеновича.

...Гудермесски станце хьаьхьаьчаьчу хайташ дІаьхьа іоІІаьнгІа паровозо. Шортлуш-шортлуш цо-цар поезд. Даим саннна дог ІІоІаьнна волаш паровоза тІера Іоваьлар Кургуськин Георгий. Ший арІІаьх йоаьчу рейсах вахьа шІаьхьаьчаь яз. Укх хиррІоачча моттигерча советий хоржамий сийна хьинар совдьалкхьа кхьаьгаьш ва машинист пов. Кургуськин. Кхьаьгаьчаьчу хеолу саг.

А. МАГОМЕДОВ.

ДИКАЧА НАХАХ

дІа а кхайла яхар поезд.

— Цхьаьхьа ца!,— чІоаріа аьлар Георге. Поезд ІІаьхьаза гуьвна тІа яккха езилга хойташ дешап дар ух. Хьовзаш боаІаш из чакІдаккхара уйла еш вар Георгий.

Тепловоза тІа латта низ лаьхьа ба, цахаздаш болх беш я ГІумъ-ІІаьрщаьрщ а. Машинист пийІьеш ва паровоза сухал. Иштта чакхбаьлар халарІа болча гуьвна тІа бода шолларгІбола нихъ а. Іохьера а ІІаьхьаьчар кхаа везача станце. Планал совгІа 1600 тоин мухь тІаьбола поезд хьовзам да хулаш ІІаьхьаьчар.

— Из яр са яггара хьалхара рейс — доккхал а деш йоаг Георге. Сона цхьаьнгка карагІаьргдолаш дацар из. Сона новкъостал дир коммунистаца, комсомольца-ца. дика балха опыт йолча машинистаца.

Цу чаьна денз хьа дукха ха яьшнай. Дикка лаьхьаьнгай балха говзал. Цун наьхха тІа уьзе «За доблестний труд» яха шин медаль, «Іехьика тепловозник», «Сийлен машинистаьхьа» яха значокаш а лелаеш. Ший ціа а хиннА дІаоттай цІунна дено. Цига кочегарагера поезлаш делаю мастер хилладца болх баьб цо.

Гуччаьхьа лаьхьелар из балха,— йоаг цох машиниьаьхьоша. Бойлой класса сий дола ІІехье хьалкхенрах говзаьхаь деш дола ІІешаш да уж. Ше балха вена денз хьа пов. Кургуськина беза мухь тІаболаш 200 поезд дІайиргІ.

Планал совгІа дІабихьа мухь бІаьш эзараш тоннаш я. Къаьстта дика кхьаьхийар цо дІадахьа шера. Беза мухь тІабола 60 поезд дІайиргІ цо, планал совгІа дІабихьа мухь 40 взар совгІа тоин я. Сахьата нормал тІех 2—2,5 километр ниьх баьб цо. Цкъа ремонт яьлин. Хіара рейсах пов. Кургуськин духха доагор еходаьл.

Даим ший балха говзал лаьхьаьеш, идейно-политическин дешара боарам лаьхбеш ва из. Берриг балха баьлхачу бехьхошта ший опыт дІаьлур дукха кьахьег цо.

Сийрдча цІагІа дІаьхьа ю политкружока занятин. Цига ювц 1964-ча шера хиннача КПСС ЦК ноябрьски Пленума материалаш, СССР-а Лахчеьчарча Совета сессе материалаш. Истола тІа дІатІахйина ваГІа Кургуськин Георгий. Политически дешарго новкъостал ур цунна хьалхаьнка латта дехкараш толамца хоачашде. Хіанз ший хьехархочунца шерра социалистически яхь а йоаржаньь болх беш ва Георгий.

Январь бетта планал совгІа цо дІайиргІ ворхІ поезд, планал совгІа дІабихьа мухь 2400 тоин я. Хіьлта цун хьехархочо Капшуков Петр Семеновича планал совгІа дІайиргІ поезд йигІ я, иормал совгІа тІабихьа мухь 1150 тоин я. Са дешарго кхььегарма толамашца сел тІехьаьнчаь, пов. доккхал ду аз, — йоаг Петр Семеновича.

...Гудермесски станце хьаьхьаьчаьчу хайташ дІаьхьа іоІІаьнгІа паровозо. Шортлуш-шортлуш цо-цар поезд. Даим саннна дог ІІоІаьнна волаш паровоза тІера Іоваьлар Кургуськин Георгий. Ший арІІаьх йоаьчу рейсах вахьа шІаьхьаьчаь яз. Укх хиррІоачча моттигерча советий хоржамий сийна хьинар совдьалкхьа кхьаьгаьш ва машинист пов. Кургуськин. Кхьаьгаьчаьчу хеолу саг.

А. МАГОМЕДОВ.

ЛЮЦЕРНА — ХИШ ДЕХКАЧА ЛАЬТТАШ ТІА

Люцерна — хиш дехкача лаьтташка универсальни культура йолга хоиш да. ДІаиоьш люцерна лелаеш ІхьайбаІта доаккарийй база ЧІоаріъ-яран лаьтташ хьаьнданран ЧІоаріа пайдана да. Агротехника пийса а лелаеш люцерна кхеешъ хиича, кондарж мо хьаьж йоаГІача сийнача аьа да 600—700 центнер ду цо ІІара гектара тІара, хІаьлта иззал йолча аьлах 15,6—20,8 центнер деГІах латаш йолча протеина йоалл. Белокал совнаГІа, каротин а ІхьайбаІта хиланза яргйоаца кхы тайпа витаминаш а дукха йоаьх люцернах.

Масала, соахка 30 гектара тІа баьла дааран ІІадурйоаргІ лаьхьта люцерна ІІайийра оаха. Баьца даараша обработка яргя ІІадодар дика кІеанглелар, ахча а ахІиир, кабуш хоартолаш чІоаріъ хьувкъа а йир. Масала, люцерна тІаХиннача кхай тІа ІІайийна хинна кабуц хІадаьгІай цо, планал совгІа дІабихьа мухь 40 взар совгІа тоин я. Сахьата нормал тІех 2—2,5 километр ниьх баьб цо. Цкъа ремонт яьлин. Хіара рейсах пов. Кургуськин духха доагор еходаьл.

Даим ший балха говзал лаьхьаьеш, идейно-политическин дешара боарам лаьхбеш ва из. Берриг балха баьлхачу бехьхошта ший опыт дІаьлур дукха кьахьег цо.

Сийрдча цІагІа дІаьхьа ю политкружока занятин. Цига ювц 1964-ча шера хиннача КПСС ЦК ноябрьски Пленума материалаш, СССР-а Лахчеьчарча Совета сессе материалаш. Истола тІа дІатІахйина ваГІа Кургуськин Георгий. Политически дешарго новкъостал ур цунна хьалхаьнка латта дехкараш толамца хоачашде. Хіанз ший хьехархочунца шерра социалистически яхь а йоаржаньь болх беш ва Георгий.

Январь бетта планал совгІа цо дІайиргІ ворхІ поезд, планал совгІа дІабихьа мухь 2400 тоин я. Хіьлта цун хьехархочо Капшуков Петр Семеновича планал совгІа дІайиргІ поезд йигІ я, иормал совгІа тІабихьа мухь 1150 тоин я. Са дешарго кхььегарма толамашца сел тІехьаьнчаь, пов. доккхал ду аз, — йоаг Петр Семеновича.

...Гудермесски станце хьаьхьаьчаьчу хайташ дІаьхьа іоІІаьнгІа паровозо. Шортлуш-шортлуш цо-цар поезд. Даим саннна дог ІІоІаьнна волаш паровоза тІера Іоваьлар Кургуськин Георгий. Ший арІІаьх йоаьчу рейсах вахьа шІаьхьаьчаь яз. Укх хиррІоачча моттигерча советий хоржамий сийна хьинар совдьалкхьа кхьаьгаьш ва машинист пов. Кургуськин. Кхьаьгаьчаьчу хеолу саг.

А. МАГОМЕДОВ.

ФУ ДІАДЕРА КИЙЧА ДА

«Фу дика хилар—ялаташ хьувкъархилара белгалоо» яхаш кица да, хІаьлта дІайийна ІІаьмаш хьувкъаьг безам болчо ІІаьрчача юртбохьана шера фуна йоахо е еза.

Агробиологически хоиш да, шоллаГІа хьаьхуьш дола фу дукхахча даьхье ду хьалхийнйача хьалашка хьежжа дикеи вон хулаш хилар, хІаьна аьлча хІара хІамаьна іатькъ гонахьара дуне, цудухьа фу массаза а лаьхача агрофоне хьалхеде беза. Уж ІІулаьхьаш кхета а ца, юртбохьана Шаььла районе ІІара ІІоваьлар Кургуськин Георгий. Ший арІІаьх йоаьчу рейсах вахьа шІаьхьаьчаь яз. Укх хиррІоачча моттигерча советий хоржамий сийна хьинар совдьалкхьа кхьаьгаьш ва машинист пов. Кургуськин. Кхьаьгаьчаьчу хеолу саг.

Іилмаьлгара хоиш да, шоллаГІа хьаьхуьш дола фу дукхахча даьхье ду хьалхийнйача хьалашка хьежжа дикеи вон хулаш хилар, хІаьна аьлча хІара хІамаьна іатькъ гонахьара дуне, цудухьа фу массаза а лаьхача агрофоне хьалхеде беза. Уж ІІулаьхьаш кхета а ца, юртбохьана Шаььла районе ІІара ІІоваьлар Кургуськин Георгий. Ший арІІаьх йоаьчу рейсах вахьа шІаьхьаьчаь яз. Укх хиррІоачча моттигерча советий хоржамий сийна хьинар совдьалкхьа кхьаьгаьш ва машинист пов. Кургуськин. Кхьаьгаьчаьчу хеолу саг.

А. МАГОМЕДОВ.

ТЕХНИКА ВО ТОАЮ

Ханал ши бутт хьалха техника ремонт яь йьнай аьина производственни управленена ранорр денная Юртбохьана Гудермесски района производственни управленеГ «Гудермесский» совхоза машинно-тракторни мастерске коллективо.

Ремонт ева хаза ерриган а 59 трактора ремонт е еаш яр механизаторий коллективе. Уж дукхаГІа ремонт яь яха ІІайбтача царна кертерар лиценнаД — ремонт дика елга. Маьхулла дукхаГІа ремонт яь трактораш арахьа ІІертарца ІІехьаьжаьча техникана ремонт елга тІехьадоах, балха тІа штурмовщина хулийт, ремонта дикал лохьо. Машиншта ремонт яра технологи чІоаріъ тІехьаеш моттигаш хийнай укхаза.

Ремонтера арахьна техникГІ бехьонца хьажа а хьожаш хьІоаг хьалха; хІаьлта из хІанз тІехь-ІІехьа йоаг ремонт хьІоаг а

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГІАЛ ЧІОАГІДЕШ

А. С. СЕРАФИМОВИЧ ГІАЛГІАЙЧЕНАХ

□ □

Сийлахь-доккха ґІулаих да из — пхьан халкъаге вовш халкъаца хьошал тохийтий, ньаьа агашка дикаъ доттаґІаьа фу тассар.

Ишта хиннан советски писатель Александр Серафимович Серафимович. Революци а хилаелхьа ший худжоаеспечиин ґІулаьнгаш ґІулаьнгаш литературно-общественни выступленешкен из ґІийрзв бакъдолча тайпара Ростсерча тайп-тайпарча къамий кхъаьгамхой вахар дуоца, вІаший дикагІа кхетабаран сий даран царна новкъостаг де.

Писатела из ґІийна къаьстта а къаьга гучаьлгар революце шерашка. ЧІоаґІа теркалдеш хиннад по Кавказа халкъашкарна эрсий халкъ ґІулаьхаш. Дуккхаза а хиннад из Нохч-ґІалґІайче, Чіиршаькъа, Черсий-Балкъарошкахьа, Къоаршой-Черкесе. Лоамарошца ше беселлин еча, митинташкен малхьий сеиеделлеш кхаьжаш даш дечх хана по дувцар эрсий болх-лойн ахархойн вахарах, хІаьта ший очеркашкен дувцаршкен но эрсашца ловзийтад доамарой вахар. Халкъий доттаґІал чІоаґІаьр дуъхьа лоаттабеча хьоаеаме массаза а цун гергз хиннад бакъдолча доош.

Итташ произведеиеш вазьвІ Серафимовича Кавказах. Церех цхьаьрадаГІалґІайеч ялъеь я. Уж дагайсхийтар пайдана да тахан, коммунизмана гергаґІертача хана, вай мехкарча дерригача халкъаьта юкъера доттаґІал цІаккха на хиннача тайпара чІоаґІаьннача хана. Уж дагайсхар пайдана да из доттаґІал чІоаґІаьра тІаберзабаь бола ґІулаьца хьинарера болх бІаргагора дуъхьа хиннаь а ца Іеш. ҐІулаьнгаьнна хетаьнна Серафимовича очеркашен дувцаршен ийса кийг тІу доттаґІаьн юхь, цун лард.

1920 шера І-ча июле «Ингушская белмотн» яхаьа газето ядора, Нькъарера хиннаьа кхаьжаьгаьа хьаьжъ сьеле вІашаґІкхийтаргаьта «Россе революце ґІулаьнгаш мишта лел, цун ґІулаьнгаш тешшаме чІоаґІа хилар» дувцаш кхаьжаьа даьа писателя Серафимович, яхаьн. ХІаьта цу шерре а, 24 августе, «Правда» яхаьа газета тІа зраьньар Нькъарг хиннача сьездах дувцаш йола А. С. Серафимовича «Кавказе» яха очерк. «ХІаьта хІаьнз,— йоахар цо, кепа йоаьхьн тІа ґІаьа а ваьха дувцаргІа» аз болхлоштен ахархоштен бІаьшеррашка паччаьхьен поменшкашен тІаІоаттаьхь боадо дІаьььначул тІехьаґІа хьаьлайлуш лаьта а ший кердга, ярзера-вахар хьаьжаш доаьла а ґІалґІай халкъ сайна бІаргагор».

Дуккхача писателаца, шоаш ґІалґІайнех дувцаш, шоай керттера уйла ґІалґІай баьта башкалоаьнна ґІаЬоттийтар, из ший тайпара, эрсий бытан самалаштен тара на хилар белгалдоахар. Серафимовича а тувладалийтаьр из, цхьаьбахьла, цо ший терхаьмгІалхара далийтаьар керттердар: халкъьаш гаргадугаш дола юкъара хІама. Эрсий ахархоех а ґІалґІаьех а цунна гучадаьннад уж цхьан бесса хьаьгаьгаьмой, ахархой «Іедар, цу шиннна а тайпанна эшар цІ хилар— лаььта, парґІатн хьаькъгаьн. ХІаьта, кІезнга хьекха а дуккха хьекха а, из уйла хьаьхьекй ґІалґІайченах кхьаьча писателз ерригача провзведенешка (дакхе йийна «Кавказе» яха очерк — 1920 ш. «Когаш тІа а долаш» яха очерк — 1920 ш., тІехьаґІа «Іозмаи Іуйре» ышна дувцар дах йола очерк, «Шозза вІашаґІкхетарг» яха очерк — 1936 ш.) хІаьта иштта 1920—1921 ш. Серафимович вазьвІ лаььта а чакх на йоалаш йиса а «ґІалґІайн» «Базарг» яха очеркашкен.

Дуъхьа ха йоаьшшен СССР литературан искусствен Центральн паччаьхьалкхен архиве со хьежача «Ингушш» яхаьа очерка юхььашшарча йоаьошкарга гу вайна ґІалґІай халкъьаш эрсашца ґІалґІаьштеен юкъера ґІулаьнгех йола йоаргга гуманистически уйлаш.

«ҐІалґІаьх, Кавказерча дуккхача хІамаех а саина, хьо-юкъера хоамашмара дац вайга», — цу лешшаьн ДІайолалу очерк. ДІаъо писателз дувц, паччаьхьа Россе хьаьлаьнка халкъьа халкъьаш йола уйла мел харшаьхь лийстай.

ҐІалґІай лаььта кхьаьнар Советски Іаьдал. ХІаьта а, йоаьх писателз, ґІалґІай ахархочоа, эрсий ахархочоачул, дуккха а халаґІа да керттера тайпара вахар дІаьдоладе; новкъаьрле ю бІаьшеррашка тІаьлаьттача боьдаьно, революце дог леттачуа центрана гаьна хиларо.

Цхьаьбакъа, эгтара чІоаґІаьґІа писатель гІаьдвугаьн цун дог тохаьолийташ дола хаьргтердар—из дар, ґІалґІай халкъ тешшаме Советски Іаьдала тІехьа этта хилар. Серафимовича дІаьа йоаьшш хиннай 1919 шера шоай йорташка ґІоолла деникинийн полчашин чакхьийнйта на тигиоа Доаьлаьн Юртарча, СурхотґІарча, Экажжьонгий-Юртарча паьха турпалера эпопея. Цунна боьшшаь бар деникинщашна ґІалґІаьнта кхчбена бала а. Писателз записной книжка тІа (1920 шу уьх тайпара йоаьшш да: «ҐІалґІай юрташкара контрибуци. Паьсар-Керте. 1600 цІа. 8000 саг вахаш. Школа — дІаахийта корий рамашн паґарашн». ДІаъо а: «27 йортах — 13 Деникина йоаґІаьмай — 50 процент».

Революци йоаьккхаш 74 эзар сагах 5000 саг вийнав.

Тіаькха холера яха у а дена венняя 800 саг».

Советски Іаьдал баьхьан долаш иштта летача а уьжжал зеиаш хиннача а паха шоай кхоачарґІа, деиаґІа, дуъах-лІех дола ґІулаьх а хиннА дІаьттар революци. Очкр чакхйоалача из белгалдоаьнн уьх дегІаьнна чакх йоал: «Ерриґача республике цхьь цьхьаннахьара на кораба мег, цхьаьа санна Советски Іаьдал баьхьан долаш селлара бирса, селлара дорха лета нах».

Революци хилалехьа эрсий ахархой дар санна хала, кхьметтел халаґІа а хиннад ґІалґІай вахар. Советски Іаьдал баьхьан турпаленна дуъхьаьттта лаьттар ІІаьмгІа ґІалґІаґІа къам. Дуъхьаьла цунах латт, йоах писателз, эрсийн ґІалґІайн халкъьй доттаґІал, цу цхьанна а хІаманга — е контрреволюционераца деладеранца а, е бусалба дІаьно тувладьорий харц уйлашка а, е эрсий тІех ба, яхаьн беттача шовиниститечкьа-обывательскн паьцкаьта а дохалургдоаьна доттаґІаьа чІоаґІа ларц.

Уж уйлан къаьстача низанца хьхьехьаьх «Ломан Іуйре» яхаьа А. С. Серафимовича башха-дикаъа дувцар тІа. «Шозза вІашаґІкхетар» яхаьа очеркра тІа. Цу произведеиешка кІаьга гойт лирача къоьсамеца хьинарера ча къаьстаьрне а, эрсий вежарраца оаґІув оаґІох а теха, кердача вахарра лардаш йохкашг бола ґІалґІай халкъьа викалаш.

Советски литература ДІадоладьарех цІ волча, вай мехка ґІорваьшшена эбщественни деятела А. С. Серафимович тайп-тайпарча къамех болча викалаш хьоашал ше ледадена хьа а, наьнаш нихъ лолабаьй—халкъьаш гарга увзаш царна юкъе доттаґІал лоттаделин. Цун записной книжкаш тІара корайоаґІа вайна ґІалґІайнех дуккхача обществении деятелийн писгсолйн тайпаш терзш а адресиш а. Гойтов Іаддал-Хьамид, Зизиков Идрис. Мальсагов Зоврдик... ЦІаккха а мукъа на воаллаш, боахама фронтерча балхаьх воаллаеча, ше чІоаґІа дика лоарґІаьн хинна творчество а йолаш волча І-Хь. С. Гойгонна совґІата «Аре юкъера город» яха ший книжка деннад А. С. Серафимовича ший кулгана уьх тайпара йоазув а дах: «Ужмах амбар кулда ха хьаьжаьр». Писатело ший хьехамашка доккха новкъостад дадд 30-чу шерашка ший литературин болх ІІаболаьеш хинача И. М. Базоркина.

Цунах, Серафимовича, хетадала дезан, А. С. Серафимович хьекам теларе новкъостад даре мара, кхы леш хІама хинходоаьал-теш, аьина. Ишта дац. Бокъонца дола доттаґІал массаза а уйлашца, ялешша, дега чурча бесаьнна а, е бусалба дІаьно тувладьорий харц уйлашка а, е эрсий тІех ба, яхаьн беттача шовиниститечкьа-обывательскн паьцкаьта а дохалургдоаьна доттаґІаьа чІоаґІа ларц.

Уж уйлан къаьстача низанца хьхьехьаьх «Ломан Іуйре» яхаьа А. С. Серафимовича башха-дикаъа дувцар тІа. «Шозза вІашаґІкхетар» яхаьа очеркра тІа. Цу произведеиешка кІаьга гойт лирача къоьсамеца хьинарера ча къаьстаьрне а, эрсий вежарраца оаґІув оаґІох а теха, кердача вахарра лардаш йохкашг бола ґІалґІай халкъьа викалаш.

Советски литература ДІадоладьарех цІ волча, вай мехка ґІорваьшшена эбщественни деятела А. С. Серафимович хьекам теларе новкъостад даре мара, кхы леш хІама хинходоаьал-теш, аьина. Ишта дац. Бокъонца дола доттаґІал массаза а уйлашца, ялешша, дега чурча бесаьнна а, е бусалба дІаьно тувладьорий харц уйлашка а, е эрсий тІех ба, яхаьн беттача шовиниститечкьа-обывательскн паьцкаьта а дохалургдоаьна доттаґІаьа чІоаґІа ларц.

Уж уйлан къаьстача низанца хьхьехьаьх «Ломан Іуйре» яхаьа А. С. Серафимович башха-дикаъа дувцар тІа. «Шозза вІашаґІкхетар» яхаьа очеркра тІа. Цу произведеиешка кІаьга гойт лирача къоьсамеца хьинарера ча къаьстаьрне а, эрсий вежарраца оаґІув оаґІох а теха, кердача вахарра лардаш йохкашг бола ґІалґІай халкъьа викалаш.

Советски литература ДІадоладьарех цІ волча, вай мехка ґІорваьшшена эбщественни деятела А. С. Серафимович

Ю. ВЕРОЛЬСКИЙ,
Нохч - ґІалґІай пединститута преподаватель.

НАХА КХЕТАМ ЛУ

Бокхха лоархІам болаш ґІулаьца да берашта лерттІа кхетам балар. Из ґІулаьх дика кеагІу Іроонерча № 32 йолча юкъерча школ хьехархой коллективо. Цхьаькха ди, сайхьат дац школе из болх биьбенна. Дешарца шу доладалалелха оттаьлярхьехархоша школе кхетама болх бара план. Кхоовоттьен цаІ хьехархо чуваоґІаьча коллективо деккар тІаийнар кхетама болх дика отта а баьґородерча кхиййолча школлаьа іолхлхам эпарйоллаш болх бе.

Чакхьлаьнах ах шу. ХІаьта даьр... геттара дуъхьа да. Цхьаькха шера ца цхьаьна бесса сахьґаьрда да уьх шера. Кхехаза ґІулаьх.

...Сайре. Тахан школе дуъхьа нах гулбеннад. Цхьаьбакъа, тамашийна да царна юкъе — хьехархой-кхалнах мара берий ноанол ца хилар. Тхоьсара берий дай конференци я. Біаь поаьтхьа бера да бенаьвар «Деззала юкъе даь доархІам»> аьина ышна конференце. Цунна ґІулаьнгаьнна ґІулаьр ер. Пхьаьболча даьша даьча кхьмазлана хьахьехьгар шоай—лай дехкар цар нийса на кхетадеча. Гулбеннаранца къамаьл дир школа директора нов. А. В. Захаровас.

Дуъхьал даьшна-ноанощна болх беш я шиолерча дай-ноанол комитета цІа сеиця. Цунна керте лаьтт шин лешарчоуна нана Любовь Андреевна Быкова. Цу сеице лаьрхІар ноанол конференце сахьґаьрда дай а конференци е. Цох пайда а баьлар. ХІаьна дай-ноанол комитета юкъебоаґІа дуъхьаґІа барашт дай да. Берашта лерттІа кхетам балара Нохч-ґІалґІай паччаьхьалкхен пединститутерча лекторе деннан дай-ноанол комитетера пхи саґи, хьехархой ни. Л. Г. Блищенкон Л. В. Андриевскаьн да. Цунна цар Іомаду «Берашта ґІулаьнгаьнни къаьхьегамех кхетам мишта бала беза» яха деннан. Дуъхьа ха йоаґІашш цар школе йир диспут-сайре. Деззаьрхоша даьча дуккхача хаттаранна жоп делар цар.

Вай республикерча цхьаькха школе вІашІехьбаьккхабан кхетама болх уьхаза санна. БІычьаьха санна тайп-тайпара вружокаш а йоаґІашш уьхаза болх бе йолеенай лешархой клуб. Цунна керте лаьтт шолле кхетам. Іедар. Іедар заведующи нов. Недвижаева Валентина Георгиевна. Клуба болх бу пионерски, комсомольски, партийни организаце низанца. Хиннача педагогически совете ґІара секцена керте оттаьаьн хьехархо, цхьаьца комсомолец.

Чуьмах а хана де ґІама корадоаґІарда хІаьна школе — долаш да масседоаьл довзаран — шашкашш, шахматаш, истола тІа довзаьр ленис, ништа кхы а. Кхьаьстта дуъхьа берашн ухьл нийсарйой сеице. Уьхаза хьхаза йиш я хоза йиш деш дола хьлхараш. ХургІолча дешархой сайренгА кийчлуш хул цига.

Шоай ба школе композиторашш, художникашш, поеташ. Дуъхьал дешархой новкъостьаьца хьаьхьа йиса ґІча класса дешархочо Сысоев Валерс Кавказаз дола доккха картина. Из хьалтеча доаьл автоен заца сцена тІа. Цу сцена тІара а хьаьоз кьонача поотессай Глатова Таиїй стихаш, Калинина Галяй ашарашш. Цунга шоай говзал хьаьхьоьх шоаьа дикаъ хьалхара труппа.

Масса а хана дешархошта уллув ба цар кхоачарґІа дола новкъостий—хьехархой, масса а хана царца дагабўьл дешархой.

Школа йоаьккча кхаь коридоре хьалтеча доаьх берашш шоаш ьхьаьх сурташ, хоза ІІаьшІехььаьккхай деззаьрхоша картинай галлереи, Ленинах йола уроаьх.

Иштта сакъеьрдаме дІаьхьу шоай муъха йоаьа хІара минут дешархоша. Цун керттера баьхьан да хьехархоша дикаъа нанас санна берашта хьехам дика дулга.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

ДІадаахча шера йиъаьґІча квартале республике культура предприятий учреждениейн социалистически яхьа итог яьй. Полиграфически промышленноста предприятента юкъе хьалхара мотт яьккхай Сунженски типографе коммунистически къаьхьгама цІи лелача коллективо. Валови продукци арахецара план 102 процент кхоачанІьарца а продукци хьаьрга ДІаддоаг ийс процент лотьарца а белгалбаьнаб ушш. Нохч-ґІалґІай АССР Министрий Совета чуйоаґІча кепа йоаьоп уьрнаьн, культура болхлой обкома профсоюза президиумон Министрий Советеи облсовпрофеи да-іаоха телаш йола ІІе Байрахх а ахчан преми а хьожайнр сунженщашта.

Дика болх барах баркал аьннад МалґІабикерча а Науреруа а типографей болхлоштча.

Эрителаш кинога хьажара план 125,1 проценташ, валови сбора план 127,9 процентн кхоачанІьарах Грозненрча «Космос» яхаьа кинотеатра коллективана кинофикаце управленеи профсоюза обкомен ДІа-іоха тела ІІе Байрахх хьожаьлй.

Дика болх барах баркал аьннад МалґІабикерча а Науреруа а типографей болхлоштча.

Районни киносета директенца хьоьхк хиннача яхье кетьлыннай Белана киносетъ. Цунна а еннай ДІаьхьа тела ІІе Байрахх.

Дика хьаьхийгаьн МалґІабикерча Вознесенска киносета болхлоша. Дика болх бу цига кинемеханик волча нов. В. М. Козлова. Цун балха болхо-ьа хинна ДІаьттад масса а хана дика кхьаьхьегІаьга, цудуьха бахархоша кино хьоькарга план 204 процент кхоачанІьарца. Вознесенски киносета болхлой цІеран кинофикаце управленеи Сийлен доска тІа а йьлай. Иштта Сийлен доска ТІа йьлай вурийттача кинофикаце болхлой цІеран. Парна юкъе я Шелковской, Грозненски, Ведана, Уруе-Мартана районни киносета болхлой цІеран. 39 кинуотановкай болх белгалбаьлхаб.

Н. ПЕТРОВА.

ДОЛЗОЛ ДЕХЬАГА

БЕРЛИНЕРА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

БЕРЛИН, 30 январь. (ТАСС). Самардийнхьа укхаза хилар Демократически Германе Къаман фронтга Къаман совето вІашаґІтеха пресс-конференци. Немецкин кхьча мехкийн журналисташ а болаш хиннача ну пресс-конференце къамаьл дир СЕПГ ЦК Политбюро члена проф. А. Нордена. Бонн атомин герза тІаккача ґІертаре, Малхбузен Германера реваншисташ уйлаш сонъьолаьр, боннскин правительство заштетий аьхьаьнгаьнна ґІулаьнгаьнна ґІолла тІехьаґІа дита ґІертаре дерригача дунен тІарча халкъий сатем боаллаб, аьлар А. Нордена. Цо хьаьхийкадир, Бонне доале даттаран Европера машара керттера моастаґІий, дунен халкъашна вкъера кхочкам кІаьдбара моастаґІий хилар. А. Нордена белгалдаьккхар, Бонна ара хьарча политика ниьк — из хІанз долча паччаьхьалкхен доаэонашта ревизи ара тІаберзабаь, керда тІема авантюраш кийчъара тІаберзабаь никъ хилар.

Цуз тІехьаґІа А. Нордена долчча бесса дийцар ФРГ хІанзарча президента Г. Любке нацизм йолча хана леладаь баьде ґІулаьхкан.

1964 шера июнь бетткъе а, аьлар по, дАчуледар ҐДР-а гитлеровски Германе кьайлаґІана тІема предприятеш яхьара бекке вола гаг хилараьх тарра Любке гучаводаккхаш дола доокумент. Цу хана Любкена дуъхьаьа ФРГ-е доп на ґІоттадрал совнаґІа, из кхы тІа а пхе шера президенталла чІоаґІанр.

А. Нордена хоам бар, Любке хьалха леладаь ґІулаьхкан гучадоахаш доккха документаш ҐДР-е гучадьаьнна хилар. Цу документашца бакъ а деш, А. Нордена аьлар, «КІезнгаґІа хиннаьле а 1940 шу юкъехьалчачул тІехьаґІа деиз гестапо тешшаґІа воа са гар хиннав Любке». ТІехьъара минут хьаґІаоттаьла, аьлар А. Нордена, шоллаґІа дунен тІоми Гитлери хьалдоаттабаьрашца цхьаьн мугІаре оттаве мегарроашш ва малхбузенґермански президент. Пенемюнде районе хьалгеш ґІулаьнгаьнна 40 объекта кулгаьгто хиннна из, чІоаґІа доархІам вола ишчеьский ґІулаьнгаьнна ґІулаьнгаьнна ґІулаьнгаьнна